

Masterclass Natuurinclusieve Landbouw **16 december 2019**

Op 16 december 2019 kwamen 15 jonge boeren naar een bijeenkomst van Milieufederatie Noord-Holland (MNH) en Hollands Agrarisch Jongeren Kontakt (HAJK) in Spanbroek om samen de toekomst te bespreken.

Natuurinclusieve Landbouw

We starten de avond met de vraag: Waar denk jij aan bij natuurinclusieve landbouw? Daar zijn de jonge boeren het snel over eens:

Een extensieve manier van landbouwen, met minder input en een hoogwaardiger eindproduct. Waar het op stuk loopt is dat de consument die meerwaarde niet betaalt, en vaak kiest voor de goedkopere optie in de supermarkt. Er is een wachtrij om als boer biologische producten af te zetten. Dat geldt zowel voor de aanwezige melkveehouders, akkerbouwers als bloembollentelers.

Op de presentatie vanuit de Milieufederatie met een overzicht van activiteiten en praktijkvoorbeelden over natuurinclusieve landbouw in Noord-Holland komen onder meer de volgende reacties:

- 10 cent erbij principe uit het deltaplan biodiversiteit:
Wat niet werkt voor de boer is als hij aan meerdere partijen op verschillende manieren moet gaan bewijzen dat hij op een duurzame, natuurinclusieve manier boert. Dan komt hij om in het papierwerk.
- De huidige mest regelgeving belemmert de boeren om meer met kringlooplandbouw te gaan werken. Een boer voert dierlijke mest af en koopt weer kunstmest omdat het huidige beleid zo is ingevuld. Dit is niet goed voor de boer zijn portemonnee. Daarnaast is weidegang niet effectief voor de mestboekhouding. Ook de hoeveelheid compost die de boer zelf kan maken is gelimiteerd tot een x aantal kuub, onafhankelijk van de grootte van het landbouwbedrijf. Dit vraagt om aanpassing van het beleid.
- De boeren zien het samenwerken met een natuurterreinbeheerder (voor meer grond om extensiever te kunnen werken) als een minder interessante optie; de pacht van de grond gaat wel omlaag, maar de GLB toeslagen voor de boer moeten afgedragen worden aan Staatsbosbeheer. Ook kan je minder mest uitrijden en zijn er gebruiksbepalingen voor het land.
- Bloemstroken: zodra de bloemen dood zijn en het hard gaat waaien verspreiden de zaden over de landbouwgrond. Dit moet dan weer doodgespoten worden, bijvoorbeeld als distels zich gaan verspreiden. Dit zijn hardnekkige soorten om van het land te krijgen. De uitdaging is ook om de bloemstrook bloeiend te houden van het voorjaar tot het najaar. Hiervoor moeten betere mengsels op de markt komen.

Gezonde bodem

Na deze kritische noten presenteert **Theo Mulder** zijn visie op een gezonde bodem en landbouw. Hieronder volgt een aantal van zijn observaties.

Hij heeft het over regeneratieve herstellende landbouw, aan de hand van 3 pijlers: diervoeders, ruwvoeders en bemesting. Hij vertelt dat we per minuut 30 voetbalvelden aan akkerbouwgrond verliezen. We moeten overstappen naar een dienmodel voor de bodem. Per jaar verbranden we in Nederland 4000 ton kippenmest, omdat we er teveel van hebben. In Nederland is een overschot aan mest, we moeten het efficiënter zien te gebruiken. Met zijn 'tour de poep' heeft Theo poep verzameld om dit te laten onderzoeken op de mineralen inhoud. Hij kwam erachter dat er 35.5 miljoen kg fosfaat in mensenpoep zit, dat elk jaar door het riool wordt weggespoeld. Het zogenaamde 'gat van de burger'. Zo zit zijn presentatie vol met tastbare voorbeelden van hoe onze huidige landbouw eigenlijk heel 'onhandig' of zelfs 'dom' is ingericht.

Hij stelt de aanwezigen de vraag: kan je de moleculen die jij in de grond stopt ook zelf eten op de lange duur? Hij schetst een analogie tussen de bodem en het menselijk verteerstelsel. In feite werkt dit hetzelfde, dus waarom zou je er niet dezelfde voedingsstoffen en mineralen in stoppen? De bodem wordt ook wel gezien als de maag van onze gewassen. De eerste twee centimeter van de bodem kan ook wel worden gezien als de mond, dus is het niet logisch dat we mest op 20 cm diep in de bodem stoppen.

Door bewust om te gaan met onze bodems creëren we:

- Ziekte werende bodems
- Water bufferende bodems
- Koolstof vastleggende bodems

1% organisch materiaal per hectare in de bodem kan al zorgen voor 400 m³ wateropslag en 25 kg stikstof opslag.

Diversiteit in gewassen is belangrijk, omdat elk gewas zijn eigen wortel exsudaat heeft. Een zaaiadvies uit 1903 met 32 verschillende soorten, waarvan 12 vlinderbloemigen, laat zien dat deze kennis al lang leeft onder de boeren.

Een koe kiest met haar neus. Geur = Kwaliteit. Drijfmest stinkt, omdat het rot. Theo introduceert een nieuwe manier van compost: Bokashi. Hierbij wordt het principe van fermentatie van het gras toegepast, met toevoeging van o.a. kalk en microbiologie. Doordat dit proces kouder is (onder 40 graden) dan composteren, blijft de energie in de materialen behouden, zelfs stikstof blijft behouden door de plastic laag om de hoop heen. Er zit meer energie in Bokashi dan in het gras waarmee het proces begon, net als meer energie in zuurkool zit dan in de witte kool waarvan het is gemaakt. Op Schiermonnikoog is een grootschalig project gaande met het inkuilen van Bokashi door een aantal boeren die samenwerken.

Van Pharmacie naar Farmacie – het idee dat boeren als dokters kunnen werken, door gezond voedsel te produceren. Met een scan in de supermarkt kunnen consumenten dan ook zien wat er in hun voedsel zit, en kiezen voor een gezondere optie. De link met de gezondheidszorg is belangrijk, dit is een machtige industrie waar veel geld in omgaat. [Leuk artikel hierover.](#)

Reacties uit de zaal

De boeren reageren na afloop erg enthousiast. Theo Mulder spreekt de taal van de boer, en weet wat hij moet zeggen om de boer na te laten denken over zijn bedrijf.

Reacties na afloop van de presentatie:

- Boeren zien in de praktijk de zaken die Theo bespreekt
- Het is moeilijk om het bodem verhaal zichtbaar te maken naar consumenten, dit verhaal kan de consument ook bewuster maken over de impact van gezond voedsel door een gezonde landbouw
- Theo belicht natuurinclusieve landbouw vanaf de kant van de boer, waardoor de boer zich begrepen en gehoord voelt
- Er zijn te veel keurmerken, dit zijn vooral mooie plaatjes voor in de supermarkt.
- NIL zoals Theo het uitlegt creëert meer draagvlak onder de boeren, dan het presenteren van akkerranden etc.

Wensen vanuit de boeren:

- Het probleem met de bodem is dat het lang duurt voordat de boer hiervan effect ziet op zijn productie, soms jarenlang. Zij willen een adviseur die ze kennen en vertrouwen, of iemand als Theo die ze advies kan geven.
Theo heeft al plannen om met Johannes Bakker dit soort lezingen te gaan geven.
- Een boer uit de Beemster zou wel de bodem cursus bij Theo willen volgen samen met andere boeren uit de Beemster, zodat ze samen aan de slag kunnen gaan.
- Er is enthousiasme voor zoets als Festival B. <https://www.festivalb.nl/>

Interessante links:

<https://www.najk.nl/2019/12/11/driekwart-van-de-jonge-agrariers-is-actief-bezig-met-een-duurzamer-boerenbedrijf/>

<https://www.natuurinclusief-landbouwiniatief.nl/>

